

At glemme er en fantastisk ting

Linn Ullmanns nye bog er nomineret til Nordisk Råds Litteraturpris 2022. Foto: Kristin Svanæs-Soot

Lone Kühlmann 27.08.2022

BØGER // ANMELDELSE – Linn Ullmann går i *Pige 1983* i dialog med sit 16-årige selv. Det hun vel at mærke kan huske. POV's anmelder Lone Kühlmann læste med stor begejstring Ullmanns autofiktion – ja, faktisk kunne hun ikke lægge den fra sig – for hvad skete der den nat i Paris, da den unge Linn endte i seng med den ældre fotograf?

Pige 1983

Forfatter: Linn Ullmann

Oversættelse: Karen Fastrup

Forlag: Gyldendal, udkom d. 15. august 2022

Begrebet autofiktion spillede en stor rolle på nys overståede **Louisiana Litteraturfestival**. “Se & Hør- spørgsmålet” hedder det åbenbart blandt forfattere, når irriterende journalister og læsere spørger: ”Men hvor meget af det er *sandt?*”

Succesforfattere som Merete Pryds Helle, **Josefine Klougart**, debutanten Benjamin Koppel og svenske **Alex Schulman** mener samstemmende, at det jo i grunden er ligegyldigt. De skriver historien, som de synes, den skal være. Sådan er det.

Norske Linn Ullmann siger det måske bedst: At glemme er en fantastisk ting. Så kan man digte. Så kommer man videre.

En 16-årigs begær

Al skrivning er en dialog, siger hun også, og i *Pige 1983* går hun i dialog med sit 16-årige selv. Bogen bevæger sig på flere planer. Nu og dengang. I dag har hun selv en ung datter og har haft en tid med dyb melankoli. En elsket gammel hund, som måtte aflives, selv bliver hun ikke yngre, måske har hun ligefrem en depression. Hun skjuler det for familien. Lægger sig under dynen, når familien går hjemmefra i stedet for at skrive på den roman, hun tror, hun arbejder på.

I stedet begynder hendes tanker at kredse om den begivenhed i 1983, som hun forsøger at huske og forsøger at forstå. Historien om, hvad der skete dengang i Paris, fungerer nærmest som et omkvæd i bogen – som et græsk kor. Hvorfor gjorde hun det? Hvorfor opsøgte hun den 45-årige fotograf og gik i seng med ham? For det var det, der skete, hvis vi skræller alle overvejelserne og krumspringene fra. Det var den 16-åriges begær, der dikterede, hvad der skete.

Linn er vokset op med, at alle ser på mor. Og far ser alt. Nu kan hun ikke vente på, at folk skal se hende

Nogle kan ikke vente, men for andre purunge piger kan det være en rystende oplevelse at blive et kønsvæsen. Jeg taler ikke nødvendigvis om at blive kønsmoden, men om det øjeblik, hvor man opdager, at mænd ser på én med det dér særligt vurderende blik.

Fra at være et barn, der kan være usynligt til stede, er man blevet det mest udsatte, sårbare og synlige af alt: en kvinde.

Foto: Kristin Svanæs-Soot

Fra det tidspunkt er man selv ansvarlig for, at man ikke "kommer noget til". Man skal være opmærksom på, i hvilke situationer og på hvilket tidspunkt af døgnet ens blotte tilstedeværelse kan opfattes, som om man var "ude på noget". Og hvis man er det, så er det ens eget ansvar, hvis der sker ting, som er langt alvorligere end det, man var ude på.

For Linn Ullmann kommer øjeblikket som 12-årig, da en gæst ved et af hendes mors selskaber siger, at hun har en god røv. Linn går rundt med drinksbakker, da en mand siger, at han kan se på hendes røv, at hun bliver flot.

Den 12-årige er vant til, at alle sværmer om hendes mor, den smukke film- og teaterstjerne. Alle vil have en bid af hende. Der har aldrig før været nogen, der ville have en bid af Linn. Moren er naturligvis Liv Ullmann, og faren Ingmar Bergman. Linn er vokset op med, at alle ser på mor. Og far ser alt. Nu kan hun ikke vente på, at folk skal se hende.

Forkælet, forsømt

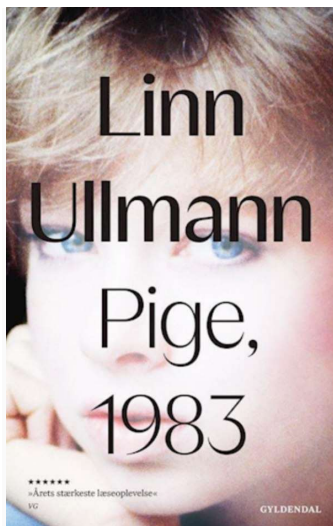
Hun glæder sig til at blive 16. Det er den magiske alder, hvor man bliver set. Man har former og spirende bryster.

Ullmanns forrige bog *De Urolige* handlede i høj grad om forældrene, deres geni, og deres selvoptagede. Moren stod især for skud.

Her får hun en blidere behandling. De taler sammen i telefonen under corona. Moren bor i Massachusetts. Hun kan ikke finde ud af at gå på nettet, så de har konstrueret et sindrigt system, hvor moren faxer sin indkøbsliste til Linn i Oslo, og Linn så mailer bestillingerne til Livs nærmeste supermarked i Massachusetts. De taler længe i telefon. "Det var den lykkeligste dag i mit liv, den dag jeg fødte dig." "Gjorde det ondt?" "Jeg synes slet ikke, det gjorde ondt. Men jeg skreg lidt for et syns skyld. Jeg ville ikke have, at lægen skulle synes, at jeg var sær."

[Bagefter iagttager hun ham, mens han sover. Hans krop er ikke glat og ny som hendes. Den er ru og brugt. Gammel](#)

Tilbage i 1983 i New York oplever vi, at moren, som tidligere har været så fraværende, nu er bekymret for sin lige pludselig temmelig fremmelige datter. Hun er fortvivlet og rasende over, at 16-årige Linn vil tage til Paris. Hun har i en elevator på Manhattan truffet den berømte modefotograf, som ser anerkendende på hende i den for store lånte læderjakke og inviterer hende til at besøge hans atelier i Paris. Hun har muligheder. Måske kan hun komme i Vogue.

Linn er på det tidspunkt både forkælet og måske lidt forsømt. Hun lever både i Norge og New York og sommetider hos sin far i Sverige. Hun pjækker fra sin dyre skole i New York, og i Norge har hun fået lov til at låne morens sommerhus sammen med nogle veninder. De lover ikke at holde fest. De lover, at der ikke kommer drenge. Selvfølgelig holder de fest, og selvfølgelig kommer der drenge. Linn får sin seksuelle debut med den lidt ældre Eirik.

Det er hendes 16-årige blik, der ser på ham. Og den kvinde, der nu bor i den krop, ved det godt: Den, der har blikket, ejer historien

Men Eirik blegner (naturligvis) i forhold til det internationale modelliv, fotografen og muligheden for at komme i Vogue. Så på trods af morens protester tager hun til Paris. I en stor blå frakke og en stor ulden rød hat, som den opgivende mor i sidste øjeblik trykker ned om hendes hoved. Hun skal i det mindste ikke fryse om ørerne i Paris.

Fotoet

I det evige omkvæd går hun rundt i det kolde Paris midt om natten. Hun kan ikke finde sit hotel. Hun kan ikke huske, hvad det hedder, og hun kan ikke huske adressen. Men i sin lomme har hun et afrevet avishjørne med fotografens adresse. Hmm. Selvfølgelig når hun frem.

”Er du klar over, hvad klokken er,” siger han. Men som han, hun og læserne hele tiden har vidst, så gør han, hvad han skal. Og han kan ting, som Eirik ikke kan. Bagefter iagttager hun ham, mens han sover. Hans krop er ikke glat og ny som hendes. Den er ru og brugt. Gammel. Men faktisk yngre, end hendes egen krop er nu. Det er hendes 16-årige blik, der ser på ham. Og den kvinde, der nu bor i den krop, ved det godt: Den, der har blikket, ejer historien.

Det ender med, at han tager et billede af hende. Hun har ledt efter det. Nøgne skuldre og dinglende øreringe. Offentliggjort i et lille fransk modeblad.

Det er blevet væk. Hun kan ikke finde det.

Så hun må digte det.

Fremragende oversat af Karen Fastrup.

autofiktionLinn UllmannLiv Ullmann

Lone Kühlmann

Lone Kühlmann er journalist og forfatter. Hun har bestredet en række tillidsposter, bl.a. som formand for TV2Danmark 1995-99.